

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครอง

วิชุดา ธนมิตรามณี¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²
ประพจน์ คล้ายสุบรรณ³ กนก จุลมนต์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหากฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย (2) ศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทยกับต่างประเทศ (3) ร่างกฎหมายความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย และ (4) ประเมินร่างกฎหมายความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 38 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของประเทศไทยยังไม่มีกำหนดค่านิยาม “สัตว์เลี้ยง” และแบ่งประเภทของสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจน รวมทั้งความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองตามประเภทของสัตว์เลี้ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ส่วนในกรณีสัตว์เลี้ยงก่อเหตุร้ายคาญหรือเจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของนั้นมีบทลงโทษในสถานเบาเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ดังนั้น จึงต้องกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง การออกกฎหมายกลางเพื่อให้ท้องถิ่นนำไปปฏิบัติได้ กำหนดอำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน ตลอดจนการนำมาตรการทางปกครองมาใช้บังคับเพิ่มเติม

คำสำคัญ: สัตว์เลี้ยง; เจ้าของสัตว์เลี้ยง; ความรับผิด; มาตรการทางกฎหมาย

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

วิชุดา ธนมิตรามณี, สุขสมัย สุทธิบัติ, ประพจน์ คล้ายสุบรรณ และกนก จุลมนต์. (2565). มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครอง. *วารสารดุขภูภัณทิตทงสัณคคาสตร*, 12(3), 777-789.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุขภูภัณทิต มหาวทิยาลัยรามค้ำแหง

2086 ถนนรามค้ำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: aeahe106@gmail.com

² คณะนิติศาสตรมหาวทิยาลัยรามค้ำแหง

³ อธิบดีศาลปกครองเพชรบุรี ศาลปกครองเพชรบุรี

⁴ ศาลฎีกา

Legal Measures in the Determination of Liabilities of Pet Owners

Wichuda Tanamitramanee¹ Suksamai Sutthibodee²

Prapot Klaisuban³ Kanok Jullamon⁴

Abstract

This research article aims (1) to study the legal problems and conditions in determining the liability of pet owners in Thai possession (2) to study and compare the liability laws of pet owners in Thai possession and foreign countries (3) for the draft of the liability of pet owners in Thai possession and (4) to assess the draft of the liability of pet owners in Thai possession. The researchers used the qualitative research methodology by using 3 methods of data collection, namely documentary research, in-depth interviews with 38 key informants. The technique of focus group discussion was conducted with 12 subjects. Data were analyzed using content analysis and comparative analysis.

The results of the research revealed that the liability of those who possess pets in Thailand has not yet defined the definition of “pet” and clearly categorized the types of pets. Including the liability of the owner or possessor according to the type of pet causing the damage. In the case of a pet causing a nuisance or the owner letting the pet become an ownerless animal, there are lighter penalties compared to other countries. Therefore, it must be required to register pets, issue central laws for the locality to be able to implement, clearly define the authority and duties of officials and local government organizations, as well as the introduction of additional administrative measures.

Keywords: Pets; Pet Owners; Liability; Legal Measures

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Tanamitramanee, W., Sutthibodee, S., Klaisuban, P., & Jullamon, K. (2022). Legal measures in the determination of liabilities of pet owners. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 12(2), 777-789.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hau Mark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Email: aeahe106@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Chief Executive of the Phetchaburi Administrative Court, The Phetchaburi Administrative Court

⁴ Supreme Court

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลื้อยผานาน เจ้าของผู้ครอบครองสัตว์เลื้อยมีภาระหน้าที่ในการดูแลสัตว์เลื้อย การจัดการด้านสาธารณสุข การเลี้ยงดูจนถึงแก่ความตาย ตลอดจนป้องกันมิให้สัตว์เลื้อยของตนไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น และรับผิดชอบในกรณีที่สัตว์เลื้อยก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น จากข้อมูลการสำรวจปี พ.ศ. 2562 พบว่า ประเทศไทยมีสุนัข จำนวน 2,064,876 ตัว และแมว จำนวน 799,235 ตัว ในจำนวนนี้มีสุนัขไม่มีเจ้าของจำนวน 109,123 ตัว และแมวจำนวน 55,021 ตัว รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,028,255 ตัว (Department of Livestock Development, 2019) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดจากสัตว์เลื้อยจนเป็นข้อพิพาทคดีความในศาลขึ้นได้ ทั้งนี้ ปัญหาทางด้านกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาความเสียหายที่เกิดจากสัตว์เลื้อยไปทำร้ายร่างกายเจ้าของหรือผู้อื่น หรือการที่สัตว์เลื้อยไปทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น

2. ปัญหาสัตว์เลื้อยก่อเหตุรำคาญ อันได้แก่ กลิ่นเสียง มูลสัตว์และโรคที่เกิดขึ้นโดยมีสัตว์เลื้อยเป็นพาหะนำโรคจากสัตว์สู่คน

3. ปัญหาการนำสัตว์เลื้อยมาปล่อยในที่สาธารณะ ทำให้กลายเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครอง เพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของไทยที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหากฎหมายในการกำหนด

ความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของไทย

2. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของไทยกับต่างประเทศ

3. เพื่อร่างกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของไทย

4. เพื่อประเมินร่างกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย เป็นการศึกษาในขอบเขตของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดของผู้ที่มีสัตว์เลื้อยไว้ในความครอบครอง เฉพาะสัตว์เลื้อยที่เลี้ยงในเคหสถานเท่านั้น เกี่ยวกับบทลงโทษเจ้าของสัตว์เลื้อยที่ก่อเหตุรำคาญ และกรณีเจ้าของสัตว์เลื้อยปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ รวมทั้งการควบคุมดูแลการเลี้ยงสัตว์และการขึ้นทะเบียนสัตว์เลื้อย โดยศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีในการกำหนดความรับผิดของผู้มีสัตว์เลื้อยในความครอบครองของต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law) ได้แก่ สหราชอาณาจักร และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

2. ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 38 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญด้าน

กฎหมาย จำนวน 17 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยง จำนวน 12 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์เลี้ยง จำนวน 9 คน และจากสหชนกลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิสัตว์แพทย์ นักวิชาการกฎหมาย ตุลาการ พนักงานอัยการ อาจารย์สอนกฎหมายมหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสหชนชนายความ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหากฎหมายในการกำหนดความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย
2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการยกร่างกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย
4. นำร่างกฎหมายความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองเสนอเป็นแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทยที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด

1. ทฤษฎีรับภัย (théorie du risque) คือ ความรับผิดทางละเมิดเป็นการบังคับตามกฎหมายชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหาย หรือหาตัวผู้กระทำละเมิดนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้โดยเพียงนำภัยและผลแห่งภัยที่เกิดขึ้นนั้นมาพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากภัยใดและภัยนั้นใครเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย (Setthabutr, 2013)

2. ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) กล่าวคือ การพิจารณาว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติถึงเหตุผลไว้อย่างเคร่งครัด อีกทั้งจะต้องมีการจำกัดขอบเขตไว้อย่างเหมาะสม (Wannasang, 1984)

3. ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดเด็ดขาด (absolute liability) หลักสำคัญของความรับผิดเด็ดขาดจะให้นับนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลอาจต้องรับผิดทางละเมิดแม้จะมีได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตามเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นและรู้ว่าการเสียหายนั้นผู้ใดเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น ย่อมถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ทำละเมิด ไม่ว่าการกระทำนั้นจะถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตามเพราะถือว่าเมื่อมีการกระทำเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผลแห่งความเสียหายนั้นไม่ว่าผลที่ออกมาจะถูกหรือผิดก็ตาม ความเสียหายต้องเป็นภัยไปกับเขา ซึ่งหากผลที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นผู้กระทำก็ต้องรับโทษ (Setthabutr, 2013)

4. ทฤษฎีความผิด (fault) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความรับผิดเพื่อละเมิดหรือหลักความผิดที่ต้องมีการพิสูจน์ความผิด (liability base on fault) แบ่งออกเป็น 2 แนวความคิด ได้แก่ (1) หลักความผิดที่ต้องมีการพิสูจน์ความผิด (liability base on fault) (Supanit, 2010) และ (2) หลักความรับผิดตามข้อสันนิษฐานความผิด (liability base on presumption of fault) (Chantara-Opakorn, 1988)

ทฤษฎีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle--PPP) มีหลักการสำคัญคือ การนำเอาต้นทุนที่เกิดจากการก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (environmental costs) หรือผลกระทบภายนอก (externality) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะ使得ต้นทุนและ

ราคาสินค้าและบริการดังกล่าวสูงขึ้น และทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนอันจะเป็นผลดีต่อการรักษาสสิ่งแวดล้อม และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยผู้ใดก็ตามทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม ผู้นั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสื่อมโทรมดังกล่าว (Lertdhamtewe, 2015)

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

บัญญัติเพื่อการคุ้มครองสัตว์เกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ รวมถึงการป้องกันการทารุณกรรมที่อาจเกิดขึ้นกับสัตว์ โดยกำหนดห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองนำสัตว์เลี้ยงของตนไปปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆให้สัตว์นั้นพ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันควร การที่เจ้าของผู้ครอบครองนำสัตว์เลี้ยงของตนไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์เร่ร่อนไม่มีเจ้าของนั้นถือเป็นการกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์เลี้ยงประการหนึ่ง ซึ่งกฎหมายได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำการฝ่าฝืนเอาไว้โดยผู้ปล่อย ละทิ้งสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควร

หลักกฎหมายต่างประเทศ

1. สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ. 1971 (The Animals Act 1971) ของสหราชอาณาจักร เป็นกฎหมายกำหนดแบ่งประเภทของสัตว์เลี้ยงออกเป็นสัตว์อันตราย หรือสัตว์ประเภทที่ดุร้าย โดยธรรมชาติ (Dangerous animal) กับสัตว์ที่ไม่อันตราย หรือสัตว์ประเภทที่เชื่อง (Non-dangerous animal) และยังกำหนดความรับผิดหรือเหตุยกเว้นความรับผิดไว้ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองและป้องกันสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 1990 (The Environmental Protection Act 1990--EPA 1990) กำหนดเจ้าของสัตว์ต้องรับผิดชอบให้ในเหตุที่สัตว์ก่อเหตุรำคาญ

ทำให้เสื่อมต่อสุขภาพอนามัย หรือก่อให้เกิดเหตุรำคาญ

2. สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (French Civil Code) กำหนดให้เจ้าของสัตว์ หรือผู้ที่ใช้สัตว์ ระหว่างที่ใช้สัตว์จะต้องรับผิดชอบเสียหายที่สัตว์นั้นก่อขึ้น ไม่ว่าสัตว์นั้นจะอยู่ในความดูแลของตนหรือสัตว์นั้นได้หลงทางหรือหลุดหนีไป โดยมีบทลงโทษสำหรับเจ้าของผู้ที่ละเลยไม่เลี้ยงดู ไม่ดูแลเอาใจใส่สัตว์เลี้ยงของตนปล่อยให้สัตว์เลี้ยงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรือกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์เลี้ยงจนทำให้ได้รับความทุกข์ทรมาน บาดเจ็บ สำหรับกรณีการนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของนั้นถือว่าอาชญากรรมประเภทหนึ่ง

3. สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Civil Code--BGB) กำหนดความรับผิดหากบุคคลใดถูกฆ่าโดยสัตว์ หรือร่างกาย หรืออวัยวะ หรือได้รับความเสียหายอย่างใดๆ จากสัตว์ ผู้ที่เลี้ยงสัตว์จะต้องรับผิดชอบใช้ รวมถึงกรณีการเลี้ยงสัตว์ตามสัญญาจ้างก็ถือว่าเป็นผู้ดูแลสัตว์ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่สัตว์ได้กระทำต่อบุคคลภายนอก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

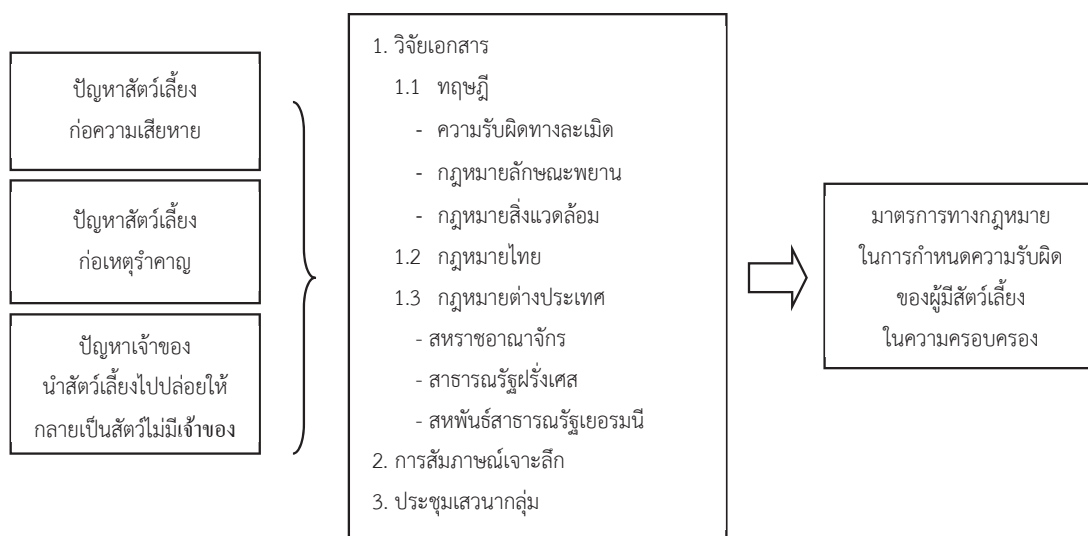
Lertdhamtewe (2015) ศึกษาเรื่อง “The Constitution Guarantees and Protects Fundamental Rights in the Environment” พบว่า หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายได้รับการยอมรับและได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในความตกลงระหว่างประเทศตลอดจนกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ และในปี ค.ศ. 1972 องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development--OECD) ในเอกสารของ OECD ภายใต้ 1972 OECD Council Recommendation on Guiding Principles concerning the International Economic Aspects of Environmental Policies

ได้นำเสนอหลักการดังกล่าว โดยกำหนดว่าควรจะมีมาตรการยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และป้องกันการบิดเบือนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งหลักการดังกล่าวก่อให้เกิดกฎระเบียบและมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดและคิดค่าเสียหายของบุคคลที่ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

Nuntatripob (2018) ศึกษาเรื่อง “Pet Registration and Social and Environmental Dimensions” พบว่า ปัญหาจากสัตว์เลี้ยงที่ผู้ดูแลไม่เหมาะสม

เช่นความไม่เป็นระเบียบ การสร้างความรำคาญ การถ่ายสิ่งปฏิกูลเรื้อรัง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เช่น ผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข หรือหาแนวทางป้องกัน เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนและสัตว์ในสังคมส่วนรวมดีขึ้น การขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อสัตว์เลี้ยงและประชาชน เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยงให้รับผิดชอบต่อสังคมด้วย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงไม่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีปัญหากับสัตว์เลี้ยงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก หากมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มี

สัตว์เลี้ยงในความครอบครองใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่ครอบครองสัตว์เลี้ยงตามชนิดของสัตว์ที่นำมาเลี้ยง กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายให้มีความรุนแรงตามสัดส่วนในการกระทำความผิด กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน กำหนดมาตรการในการเยียวยา

ความเสียหายที่เหมาะสม ตลอดจนนำมาตรการทางปกครองมาใช้บังคับเพิ่มเติม จะสามารถนำมาแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกฎหมายจากแหล่งต่างๆ เอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครอง และศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศไทย

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อต้องการแสวงหาคำตอบของปัญหาทางกฎหมายและสร้างแนวทางที่เหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมาย ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทยที่ต้องการข้อมูลที่แม่นยำ นุ่มลึก จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่น ทำให้ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมติดต่อกันเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ชัดเจน

3. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒินักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และกำหนดประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงไว้ในความครอบครอง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการ

วิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบข้อมูลทั้งสามส่วนเพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครอง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครอง ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหากฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย พบว่า

1.1 ปัญหาสัตว์เลี้ยงก่อความเสียหาย การกำหนดค่านิยมหรือประเภทของสัตว์เลี้ยง หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ บุคคลที่ต้องรับผิดชอบ และช้อยกเว้นความรับผิด โดยเมื่อสัตว์เลี้ยงก่อให้เกิดความเสียหาย ความรับผิดชอบของเจ้าของผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงก็จะเป็นไปตามความรับผิดทางแพ่งและทางอาญา โดยมีได้กำหนดชนิดหรือสายพันธุ์ของสัตว์เลี้ยง ประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งประเภทของสัตว์เลี้ยง เมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์ความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรักษาไว้แทนเจ้าของ ก็จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณาถึงความรับผิดชอบของบุคคล โดยไม่คำนึงว่าสัตว์เลี้ยงที่ก่อความเสียหายนั้นจะเป็นสัตว์ประเภทหรือชนิดใดอันมีผลทำให้ หากเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรักษาไว้แทนเจ้าของสามารถพิสูจน์ได้ตามหลักยกเว้นความรับผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็จะทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

1.2 ปัญหาสัตว์เลี้ยงก่อเหตุรำคาญ ในกรณีเมื่อสัตว์เลี้ยงก่อเหตุรำคาญย่อมเป็นหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงที่จะต้องแก้ไขหรือระงับเหตุรำคาญดังกล่าว ในประเทศไทยหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด แต่บทลงโทษสำหรับ

เจ้าของผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงยังไม่มี ความเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้ไม่สามารถแก้ไขและควบคุมเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นได้

1.3 ปัญหาเจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ ในปัจจุบันยังมีการพบเห็น สัตว์เร่ร่อนอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งตามพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีบทกำหนดโทษแก่ผู้ปล่อย ละทิ้งสัตว์โดยไม่มี เหตุอันควร ยังเป็นบทกำหนดโทษที่ทำให้ไม่เกรงกลัว ต่อกฎหมายและยังไม่มีแนวทางทางควบคุมอื่นที่จะ สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

2. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมาย ความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของ ไทยกับต่างประเทศ พบว่า

2.1 ปัญหาสัตว์เลี้ยงก่อความเสียหาย สหราชอาณาจักรและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีได้กำหนดค่านิยมของคำว่า “สัตว์ เลี้ยง” เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่สหราชอาณาจักร และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการแบ่งสัตว์ เลี้ยงออกเป็น 2 ประเภท ประเภทที่เป็นอันตราย กับ สัตว์เลี้ยงประเภทที่ไม่เป็นอันตราย ซึ่งหากมีความ เสียหายเกิดจากสัตว์เลี้ยงประเภทที่เป็นอันตราย บุคคล ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสัตว์เลี้ยงนั้นทั้งปวงโดยไม่มีข้อยกเว้นความ รับผิด แต่หากความเสียหายเกิดขึ้นจากสัตว์ประเภท ที่ไม่เป็นอันตรายแล้ว บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะ ต้องรับผิดชอบเฉพาะกรณีที่ความเสียหายนั้นสามารถเกิด ขึ้นได้หากไม่มีการควบคุม หรือความเสียหายที่เกิด ขึ้นนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างรุนแรง หรือความ เสียหาย ความรุนแรงนั้นเกิดจากพฤติกรรมของสัตว์ เลี้ยงตัวนั้นๆ นอกจากนี้ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็แบ่งสัตว์เลี้ยงออกเป็น 2 ประเภท โดยแบ่งเป็นสัตว์ เลี้ยงที่ผู้เลี้ยงใช้ในการทางการอาชีพธุรกิจหรือเพื่อการ ดำรงชีวิตของผู้เลี้ยงสัตว์ ซึ่งหากมีความเสียหายเกิด

จากสัตว์เลี้ยงดังกล่าวแต่บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบสามารถ พิสูจน์ได้ถึงเหตุในการยกเว้นความรับผิดตามกฎหมาย ก็จะทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น อีก ประเภคือสัตว์เลี้ยงทั่วไป ซึ่งหากความเสียหายนั้นเกิด จากสัตว์เลี้ยงทั่วไปก็ต้องพิจารณาตามหลักความ รับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) อันมีผลทำให้ ผู้เลี้ยงสัตว์ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สัตว์เลี้ยงโดยไม่อาจพิสูจน์เพื่อยกเว้นความรับผิดได้ แต่อย่างใด

2.2 ปัญหาสัตว์เลี้ยงก่อเหตุรำคาญ สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส มีการกำหนดไว้เช่นเดียวกับประเทศไทยโดย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ในการ จัดการป้องกัน การระงับหรือแก้ไขเหตุรำคาญที่เกิด ขึ้นจากสัตว์เลี้ยง และหากมีการฝ่าฝืนจะต้องรับโทษ ตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งมีอัตราโทษปรับที่สูง นอกจากนี้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีการนำมาตรการทางปกครอง มาใช้บังคับโดยหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ไม่ สามารถระงับเหตุรำคาญได้ก็จะถูกริบสัตว์ตัวที่ก่อเหตุ รำคาญนั้นไปจนกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองจะดำเนินการ แก้ไขและป้องกันเหตุรำคาญได้อีกด้วย และกำหนด โทษปรับในอัตราที่สูงเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวจน ไม่กล้าฝ่าฝืนกฎหมาย

2.3 ปัญหาเจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้ กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ สหราชอาณาจักรและ สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการกำหนดโทษจำคุกแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่นำสัตว์ไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ ไม่มีเจ้าของ ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแม้จะมี เพียงโทษปรับเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ปรับสูงสุด ไม่เกิน 50,000 มาร์คเยอรมัน ประเทศไทย พระราช บัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพ สัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นกฎหมายเพียงฉบับเดียวที่ บัญญัติเกี่ยวกับกรณีที่เจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้ กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ โดยกฎหมายดังกล่าวมีบท

กำหนดโทษแก่ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายโดยกำหนดอัตราโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท ซึ่งเป็นโทษสถานเบาและมีเพียงโทษปรับเท่านั้น อีกทั้งบทลงโทษที่กำหนดไว้ในมาตรา 32 ดังกล่าวมีเพียงการลงโทษปรับที่บัญญัติเฉพาะอัตราโทษขั้นสูงสุดเอาไว้ แต่ไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำสำหรับการกระทำความผิดกฎหมาย

3. ผลการร่างกฎหมายความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย พบว่า การกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงในกรณีที่สัตว์เลี้ยงก่อความเสียหายและกรณีสัตว์เลี้ยงก่อเหตุรำคาญไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงเสนอแก้ไขปัญหาในประเด็นกฎหมาย ดังนี้

3.1 กำหนดให้มีคํานิยามของคำว่า “สัตว์เลี้ยง” และการแบ่งประเภทของสัตว์เลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงดุร้ายและสัตว์เลี้ยงทั่วไป

3.2 การกำหนดอัตราโทษกรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงปล่อยให้สัตว์เลี้ยงดุร้ายออกไปในที่สาธารณะ

3.3 กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำให้เป็นจำนวนที่สูงหรือกำหนดโทษทางอาญาให้สูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าละทิ้งสัตว์เลี้ยง

3.4 กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงและการติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์เลี้ยง (ไมโครชิป) โดยออกกฎหมายกลางเพื่อให้สามารถบังคับใช้กับทุกท้องถิ่นและมีบทลงโทษแก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

3.5 กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนของสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจนและเหมาะสม

3.6 กำหนดประเภทของสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยงโดยการจำกัดสายพันธุ์ของสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง

3.7 การนำมาตรการทางปกครองมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดุร้ายที่เกิดขึ้นจากสัตว์เลี้ยงควบคู่ไปกับการใช้มาตรการทางแพ่งและทางอาญา

3.8 การกำหนดเจ้าหน้าที่และหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดุร้ายเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจน

4. ผลการประเมินร่างกฎหมายความรับผิดชอบของผู้มีสัตว์เลี้ยงในความครอบครองของไทย พบว่า

4.1 เพิ่มหมวด 6/1 ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นหมวดที่กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงในกรณีที่สัตว์เลี้ยงนั้นก่อความเสียหายขึ้นมาเพื่อให้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีความครอบคลุมครบทุกด้านทั้งการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ การป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์

4.2 เพิ่มอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

4.3 เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงและค่าธรรมเนียมในการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจน เนื่องจากการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงมีความจำเป็นและเป็นสิ่งแรกที่ควรกระทำ

4.4 เพิ่มความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงและกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบโดยแบ่งตามประเภทของสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจน

4.5 เพิ่มเติมหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงประเภทดุร้าย โดยจะต้องไม่ปล่อยให้สัตว์นั้นไปเที่ยวโดยลำพังในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลอื่น

4.6 เพิ่มบทกำหนดโทษให้สูงขึ้น และเพิ่มการนำมาตรการทางปกครองมาใช้โดยให้นำมาตรการทางปกครองมาประกอบกับการเยียวยาخذใช้ค่าเสียหาย กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการระงับเหตุรำคาญ

4.7 เพิ่มเติมหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ในการป้องกันและแก้ไขเหตุรำคาญอันเกิดจากสัตว์เลี้ยง ตลอดจนเพิ่มหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยง มิให้ปล่อย ละทิ้งสัตว์ หรือกระทำ

การอย่างใดให้สัตว์เลื้อยพันไปจากการดูแล

4.8 เพิ่มสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่นได้ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาบทนิยาม คำว่า “สัตว์เลื้อย” “สัตว์เลื้อยประเภททั่วไป” และ “สัตว์เลื้อยประเภทดุร้าย” เพื่อให้เกิดความชัดเจนและทราบขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อย การแบ่งประเภทของสัตว์เลื้อยโดยแบ่งออกเป็นสัตว์เลื้อยประเภททั่วไปกับสัตว์เลื้อยประเภทดุร้าย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ. 1971 (The Animals Act 1971) ของสหราชอาณาจักร ที่กำหนดไว้ชัดเจนในส่วนความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ตามประเภทของสัตว์เลื้อยที่ก่อความเสียหาย โดยหากเป็นสัตว์เลื้อยประเภททั่วไปก็จะนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้ในการพิจารณาถึงความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อยอันเป็นหลักความรับผิดชอบเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 แต่หากความเสียหายนั้นเกิดจากสัตว์เลื้อยประเภทดุร้ายก็จะนำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (absolute liability) มาใช้ในการพิจารณา อันส่งผลต่อข้อยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อยที่แตกต่างกัน เนื่องจากความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์เลื้อยทั้งสองประเภทนี้แตกต่างกันเป็นอย่างมาก ดังนั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองควรที่จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการเลี้ยงดู ดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนหาทางป้องกันมิให้สัตว์เลื้อยประเภทดุร้ายนั้นไปก่อความเสียหายต่อบุคคลอื่นอันทำให้เกิดผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์เลื้อยได้รับความยุติธรรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ.1971 (The Animals Act 1971) ของสหราชอาณาจักร ประมวลกฎหมายแพ่ง

ฝรั่งเศส (French Civil Code) สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Civil Code—BGB)

การเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อกำหนดในการขึ้นทะเบียนสัตว์เลื้อยจะทำให้สามารถควบคุมปัญหาที่เกี่ยวกับสัตว์เลื้อยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นสิ่งสำคัญอันจำเป็นต้องทำเป็นอย่างแรกหากต้องการเลี้ยงสัตว์ การขึ้นทะเบียนสัตว์เลื้อยเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายทั้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อย บุคคลภายนอก และสัตว์เลื้อยซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาเรื่อง การขึ้นทะเบียนสัตว์เลื้อยกับมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาจากสัตว์เลื้อยที่ผู้ดูแลไม่เหมาะสมจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข หรือหาแนวทางป้องกัน เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนและสัตว์ในสังคมส่วนรวมดีขึ้น การขึ้นทะเบียนสัตว์เลื้อย จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อสัตว์เลื้อยและประชาชน เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบต่อเจ้าของสัตว์ให้รับผิดชอบต่อสังคมด้วย (Nuntatipob, 2018)

การเพิ่มมาตรการทางปกครองและการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการนำมาตรการทางปกครองโดยการออกคำสั่งทางปกครอง ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหากรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อยละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือปฏิบัติตามคำสั่งล่าช้านั้นจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสัตว์เลื้อยนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น การแก้ไขเกี่ยวกับอัตราโทษในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองฝ่าฝืนไม่ดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญที่เกิดจากสัตว์เลื้อยและกรณีเจ้าของนำสัตว์เลื้อยไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและค่าครองชีพในปัจจุบัน อีกทั้งเมื่อเทียบกับความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นนั้น การกำหนดโทษปรับเพียงเท่านี้ไม่ทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลื้อยเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับหากกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย สอดคล้องกับ สหราชอาณาจักรมีกฎหมาย

ในการควบคุมเหตุรำคาญอันเกิดจากกรณีที่สูงขึ้นทำให้เกิดความสกปรกไว้โดยเฉพาะ เป็นกฎหมายท้องถิ่น Dogs (Fouling of Land) Act 1996 สำหรับใช้บังคับภายในท้องถิ่น สำหรับสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (French Civil Code) และประมวลกฎหมายสาธารณสุข (French Public Health Code) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (German Civil Code--BGB)

การเพิ่มอัตราโทษแก่กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองปล่อยสัตว์ร้ายให้ออกไปที่สาธารณะโดยลำพังในประการที่อาจจะก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตจากสัตว์เลี้ยวประเภทดุร้ายซึ่งเป็นสัตว์ที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และควบคุมเป็นพิเศษ การปล่อยให้สัตว์เลี้ยวประเภทนี้ออกไปนอกเคหสถานหรือสถานที่เลี้ยงโดยลำพังเป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงในการเกิดความเสียหาย ดังนั้น การเพิ่มโทษดังกล่าวจะทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยวได้ตระหนักถึงหน้าที่ในการควบคุมดูแลสัตว์เลี้ยวประเภทดุร้ายนี้อย่างเต็มที่เพื่อป้องกันเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตสอดคล้องกับกฎหมายในสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่มีการกำหนดโทษปรับในอัตราที่สูง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดของผู้มีสัตว์เลี้ยวในความครอบครองผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในปัญหาสัตว์เลี้ยวก่อความเสียหาย

1.1 กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยว ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลของสัตว์เลี้ยว บุคคลที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยว อันจะมีผลต่อการพิจารณาถึงบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

สัตว์เลี้ยว

1.2 กำหนดค่านิยมของคำว่า “สัตว์เลี้ยว” และแบ่งประเภทของสัตว์เลี้ยวออกเป็นสัตว์เลี้ยวประเภททั่วไป กับสัตว์เลี้ยวประเภทดุร้าย เพื่อใช้ในการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยวให้เหมาะสมตามประเภทของสัตว์เลี้ยว

1.3 กำหนดหน้าที่ความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองตามประเภทของสัตว์เลี้ยว เนื่องจากความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์เลี้ยวประเภททั่วไปกับสัตว์เลี้ยวประเภทที่มีลักษณะนิสัยหรือสายพันธุ์ที่ดุร้ายนั้นย่อมแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ดังนั้น หากบุคคลใดต้องการนำสัตว์เลี้ยวประเภทดุร้ายมาเลี้ยงก็ย่อมจะต้องใช้ความระมัดระวังในการเลี้ยงดูสัตว์ดังกล่าวเป็นพิเศษ

1.4 กำหนดอัตราโทษในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองปล่อยให้สัตว์เลี้ยวประเภทดุร้ายออกไปในที่สาธารณะโดยลำพังในทางที่อาจจะเกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ซึ่งจากเดิมมีบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 ที่กำหนดโทษปรับขั้นสูงไว้เพียง 10,000 บาท ทั้งนี้ เพื่อเป็นป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการละเลยต่อหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ที่จะต้องให้การควบคุมและดูแลสัตว์เลี้ยวประเภทนี้เป็นพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะในปัญหาสัตว์เลี้ยวก่อเหตุรำคาญ

2.1 กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยวควรกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์จะต้องนำสัตว์เลี้ยวที่อยู่ในความครอบครองไปขึ้นทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.2 กำหนดค่านิยมของคำว่า “เหตุรำคาญ” ให้ชัดเจน

2.3 ควรออกกฎหมายกลางเพื่อให้ท้องถิ่นนำไปปฏิบัติหรือออกกฎหมายท้องถิ่นได้

2.4 กำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนและครอบคลุมสำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสัตว์เลี้ยงได้

2.5 ควรกำหนดจำนวนสัตว์เลี้ยงในแต่ละครัวเรือน โดยจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจำกัดปริมาณของสัตว์เลี้ยงให้ชัดเจน เนื่องจากหากเลี้ยงสัตว์ในปริมาณที่เหมาะสมกับความสามารถของเจ้าของหรือผู้ครอบครองจะทำให้การเลี้ยงสัตว์มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อสัตว์เลี้ยงได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสมก็จะช่วยลดโอกาสที่สัตว์เลี้ยงก่อเหตุรำคาญได้

2.6 กำหนดอัตราโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวควรมีการแก้ไขเกี่ยวกับอัตราโทษในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองฝ่าฝืนไม่ดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญที่เกิดจากสัตว์เลี้ยง โดยการเพิ่มอัตราโทษในส่วนส่วนของโทษปรับให้สูงขึ้นเพื่อที่จะทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

2.7 นำมาตรการทางปกครองมาใช้บังคับเพิ่มเติมควรนำมาตรการทางปกครองมาใช้บังคับเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการใช้มาตรการทางแพ่งและทางอาญา เช่นกรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปขึ้นทะเบียนและฝังไมโครชิป หรือเจ้าของไม่แก้ไขเหตุรำคาญที่เกิดจากสัตว์เลี้ยงก็ต้องรับสัตว์เลี้ยงดังกล่าวไว้ก่อนหรือเพิกถอนใบอนุญาตเลี้ยงสัตว์จนกว่าเจ้าของจะดำเนินการให้ถูกต้อง

3. ข้อเสนอแนะในปัญหาเจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ

3.1 กำหนดให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนและการติดเครื่องหมายประจำตัว (ฝัง

ไมโครชิป) ให้แก่สัตว์เลี้ยง โดยอาจจะเริ่มต้นที่สุนัขและแมวตามลำดับ เพื่อป้องกันการที่สัตว์เลี้ยงนั้นพลัดหลงกับเจ้าของ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการที่เจ้าของนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของได้อีกทางหนึ่งด้วย

3.2 ควรออกกฎหมายกลางเพื่อให้ท้องถิ่นนำไปปฏิบัติหรือออกกฎหมายท้องถิ่นได้

3.3 กำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทำให้สามารถทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้

3.4 ควรกำหนดจำนวนของสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยงในเคหสถาน เนื่องจากหากมีการเลี้ยงสัตว์ในปริมาณที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เลี้ยงก็จะช่วยลดปัญหาการนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยให้กลายเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของได้

3.5 กำหนดอัตราโทษให้สูงขึ้นโดยเพิ่มโทษจำคุกในกรณีที่เจ้าของผู้ครอบครองกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนโทษปรับที่มีอยู่เดิมนั้นควรที่จะกำหนดให้มีอัตราโทษที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว

3.6 นำมาตรการทางปกครองมาใช้บังคับเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการใช้มาตรการทางแพ่งและทางอาญา เช่น กรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปขึ้นทะเบียนและฝังไมโครชิป หรือเจ้าของไม่แก้ไขเหตุรำคาญที่เกิดจากสัตว์เลี้ยงก็ต้องรับสัตว์เลี้ยงดังกล่าวไว้ก่อนหรือเพิกถอนใบอนุญาตเลี้ยงสัตว์จนกว่าเจ้าของจะดำเนินการให้ถูกต้อง

References

- Chantara-Opakorn, A. (1988). Infrastructure of law. In. *A collection of articles on the occasion of the 60th anniversary of Dr. Preedee Kasemsup* (pp. 95-108). Thammasat University, Faculty of Law. [In Thai]
- Department of Livestock Development. (2019). *Pet register*. Retrieved from <http://164.115.40.46/petregister> [In Thai]
- Lertdhamtewe, P. (2015). *The constitution guarantees and protects fundamental rights in the environment*. Office of the Constitutional Court. [In Thai]
- Nuntatripob, N. (2018). *Pet registration and social and environmental dimensions*. Retrieved from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php> [In Thai]
- Setthabutr, J. (2013). *Principles of civil law on torts* (8th ed.). Thammasat University, Faculty of Law, Project of Textbooks and Documents Used in Teaching. [In Thai]
- Supanit, S. (2010). *Explanation of the civil and commercial code on infringement* (7th ed.). Niti Bannakan. [In Thai]
- Wannasang, P. (1984). Liability for tort under the civil and commercial code. *Thammasat Law Journal*, 14(4), 78-91. [In Thai]